

Відгук
офіційного опонента
доктора педагогічних наук, професора,
Козир Алли Володимирівни
на дисертаційну роботу **Орехової Валентини Володимирівни**
«Формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 013 Початкова освіта

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Цілеспрямований рух України до європейського освітнього середовища, невпинний процес глобалізації та інтеграції світової спільноти актуалізують питання модернізації системи вищої освіти на засадах інформатизації, пошуку і впровадження інноваційних технологій у професійну освіту, зокрема підготовку майбутніх учителів музичного мистецтва. Глобальне поширення інформаційно-комунікаційних мереж вимагає іншого змісту і якості педагогічної освіти, легітимізує швидку видозміну традиційних навчальних моделей на інтегративні, динамічні, що поєднують гуманістичний та технологічний підходи, уможливають розкриття пізнавального й творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва. Стрімкий розвиток інформаційно-технічної мобільності, ускладнення взаємодії множинності медіаплатформ, трансформація аудиторії обумовлюють виникнення нових гібридних аудіовізуальних форм і відповідних наукових дефініцій. Серед них трансмедійна технологія – реальність сьогодення, яка є відповіддю на умови розвитку і дигіталізації сучасного світу. Звернення авторки дисертаційної роботи до проблеми трансмедіа та спроба залучити потенціал трансмедійної технології до професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є на сьогодні одним із актуальних та перспективних шляхів оновлення мистецької освіти.

Слід підкреслити, що проблема використання технології трансмедіа в мистецькій освіті ще не була предметом спеціального педагогічного дослідження, що робить вагомими завдання аналізу та систематизації наявних

наукових поглядів на окреслену проблему, обґрунтування педагогічних умов формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, темами, планами

Дисертаційна робота є складовою частиною комплексного дослідження „Професіоналізм педагога: теоретичні і методичні аспекти” кафедри теорії і практики початкової освіти ДВНЗ „Донбаський державний педагогічний університет” (м. Слов'янськ) (номер державної реєстрації – 0115U003313), в рамках якою авторкою досліджено можливості використання технології трансмедіа в професійній підготовці вчителів музичного мистецтва. Тему дисертаційної роботи затверджено Вченою радою ДВНЗ „Донбаський державний педагогічний університет” (протокол № 2 від 24 вересня 2019 р.).

3. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* до вітчизняного наукового обігу введено поняття „трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва” у складі їхньої професійної компетентності як здатності використовувати, редагувати й створювати трансмедійні мистецькі освітні ресурси; визначено науково-методологічне підґрунтя, сутність та структуру вказаної дефініції; обґрунтовано педагогічні умови формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи, серед яких: надання майбутнім фахівцям знань у сфері трансмедійної технології; формування й розвиток умінь і навичок у майбутніх учителів музичного мистецтва працювати в трансмедійному середовищі в умовах змішаного навчання; спрямованість на розвиток креативності майбутніх музикантів-педагогів для ефективного реалізації трансмедійних проєктів; *уточнено* понятійно-категоріальний апарат, зокрема поняття „нові медіа”, „трансмедіа”, „трансмедійна технологія”, „конвергентність”, теоретичні положення щодо професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах розбудови Нової української школи; *удосконалено* форми і методи навчальної діяльності в закладах вищої педагогічної освіти в контексті завдань

формування трансмедійної компетентності майбутніх музикантів-педагогів; *набули подальшого розвитку* теорія та методика професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах інформатизації освіти.

Звернемо увагу на авторське розуміння трансмедійної технології, як такої, що відображає спосіб розкриття певної теми (історії, наративу) шляхом поширення інформації різними медіаформами на різних медіаплатформах із урахуванням переведення інформаційних даних із однієї знакової системи в іншу. Це визначення є узагальненням значної кількості вітчизняних і зарубіжних наукових розвідок щодо різних сфер використання трансмедіа.

Відзначимо доцільність форм, методів і засобів, застосовуваних на кожному етапі реалізації педагогічних формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва; адекватність і ґрунтовність критеріїв та показників сформованості досліджуваного педагогічного феномену; загальне вдосконалення методів фахової підготовки майбутніх учителів музики та подальший розвиток наукових уявлень про зміст, прийоми та методи фахового навчання майбутніх музикантів-педагогів в контексті інформатизації та цифровізації мистецької освіти.

4. Не викликає сумніву **практичне значення дослідження**, що полягає у вдосконаленні змісту професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи через реалізацію педагогічних умов формування трансмедійної компетентності; розроблення навчально-методичного комплексу спецкурсу «Технологія трансмедіа у мистецькій освіті Нової української школи», підтриманого відповідним дистанційним курсом в середовищі Google Classroom; підготовку методичних матеріалів до проведення практичних занять, інструктивних матеріалів до самостійної роботи з курсу та методичних рекомендацій до роботи в мультимедійному середовищі.

5. Повнота викладення матеріалу дисертації у наукових публікаціях

Результати дисертаційного дослідження В. Орехової відображено в 23 публікаціях (з них 21 – одноосібних), зокрема: 6 статей в наукових фахових виданнях України; 1 стаття в періодичному виданні зарубіжних країн; 1 розділ в колективній монографії; 15 публікацій апробаційного характеру (матеріали конференцій та інші видання). В опублікованих працях висвітлені основні наукові положення дисертації, які становлять наукову новизну та винесені на захист.

6. Ступінь обґрунтованості наукових положень

Відповідно до мети дисертаційного дослідження, яка полягає у виявленні, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов, що забезпечують формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи, авторкою надано власну інтерпретацію поняття трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи як одного із складників їхньої професійної компетентності, педагогічне явище, що нерозривно пов'язане з інтегративними тенденціями мистецької освіти та особливостями трансмедійної діяльності, здатність через реалізацію особливих технологічних принципів поєднувати цифрові технології із традиційними освітніми формами й методами.

Науковий апарат дисертаційного дослідження в цілому сформульовано коректно. Структура і логіка розгортання дослідницького пошуку переконлива: від розгляду науково-теоретичних засад дослідження і визначення сутності ключових понять («медіа», «нові медіа», «трансмедіа», «крос-медіа», «мультимедіа», «трансмедійна компетентність») до апробації педагогічних умов формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи.

Вивчення проблеми в контексті концептуальних положень компетентнісного, аксіологічного, культурологічного, холістичного, міждисциплінарного, системно-діяльнісного методологічних підходів, а також низки принципів (інтегративності, інтерактивності, активації творчої

ініціативи, змішаного навчання, цілісності трансмедійного продукту, адаптивності) дозволило зробити обґрунтовані теоретичні та емпіричні висновки й узагальнення. Дисертанткою доведено необхідність розробки педагогічних умов формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи як сукупності продуктивних чинників, необхідних і достатніх для впровадження та раціонального використання технології трансмедіа під час освітньої та подальшої професійної мистецької діяльності фахівців. Розроблені педагогічні умови було реалізовано в перебігу педагогічного експерименту.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані В. Ореховою, ґрунтуються на глибокому аналізі наукової та науково-методичної літератури, опрацюванні значної кількості емпіричного матеріалу. Матеріал викладено відповідно до плану роботи. Загальні висновки дисертації та висновки за розділами ґрунтуються на результатах проведеного дослідження та відображають зміст викладеного матеріалу. Отже, у цілому можна констатувати їх аргументованість та завершеність

7. Структура та зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Дисертація складається із анотацій, вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (472 найменування, 77 із них – англійською мовою) та 7 додатків на 47 сторінках. Дисертація містить 16 таблиць та 40 рисунків.

У першому розділі визначено теоретичні основи формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи, зокрема на основі аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових джерел надано тлумачення понятійного апарату дослідження, проаналізовано зміст та структуру трансмедійної компетентності майбутніх музикантів-педагогів, визначено методологічне підґрунтя дослідження названого педагогічного явища.

У другому розділі описано хід педагогічного експерименту. Звернемо увагу на визначення критеріїв та показників сформованості трансмедійної компетентності майбутніх музикантів-педагогів: *знаннєвий* (з показниками: знання ключових понять та принципів технології трансмедіа, хмарних технологій та принципів змішаного навчання, особливостей використання ІК-технологій в мистецькій освіті), *операційно-праксеологічний* (з показниками: інформаційно-аналітичні уміння добирати, аналізувати, критично оцінювати інформаційний контент; операційно-технологічні навички володіння сучасними цифровими технологіями, вміння ефективно працювати з основними програмними пакетами Windows, хмарними сервісами тощо; творчо-виконавські мистецькі навички) та *оцінно-рефлексивний* (з показниками: вмотивованість та зацікавленість у використанні трансмедійної технології, готовність співпрацювати в команді для створення трансмедійних проєктів, готовність до постійного самовдосконалення і саморозвитку, оцінка та рефлексія власної діяльності). На цій основі було визначено й описано рівні сформованості трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва (початковий, базовий, поглиблений, творчий) та обрано діагностичний інструментарій для вимірювання досліджуваного педагогічного явища (комп'ютерне тестування, опитування, спостереження, виконання творчих завдань).

Особливу наукову та методичну цінність має практична реалізація визначених педагогічних умов, зокрема введення спецкурсу „Технологія трансмедіа в мистецькій освіті Нової української школи”, робота в середовищі Google Classroom на основі ротаційної моделі змішаного навчання, створення й редагування студентами трансмедійного контенту, залучення здобувачів до участі в трансмедійних проєктах.

Логіка експериментального дослідження не викликає сумнівів, є цілком доречною та продуманою. Дисертація В. Орехової є завершеним цілісним дослідженням, оформленим із дотриманням вимог МОН України.

8. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, необхідно зробити певні зауваження та вказати на деякі положення роботи, що вважаються дискусійними:

1. Трансмедійну компетентність майбутніх учителів музичного мистецтва авторка розглядає як складник їхньої професійної компетентності (п. 1.2), у той самий час цей феномен входить до змісту інформаційно-комунікаційної (цифрової) компетентності, яка, як відомо, належить до ключових компетентностей і навичок XXI століття. Слід було б конкретизувати місце трансмедійної компетентності музикантів-педагогів у системі їхньої професійної підготовки.

2. Феномен трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, як справедливо вказано авторкою роботи в першому розділі дослідження, передбачає вихід за межі цифрових технологій і реалізується в мультиплатформному продукті, що передбачає розвиненість не лише інформаційно-комунікаційних (цифрових) умінь і навичок, а й традиційних для музикантів-педагогів навичок інструментального і вокально-хорового виконавства, музично-аналітичної діяльності, сприйняття музичних творів тощо. Тож вважаємо, що в змісті компонентів трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва варто було б вказати, які саме музично-фахові знання, уміння, навички, особистий досвід необхідно розвивати в межах трансмедійної компетентності фахівців.

3. Оскільки частина експериментального впровадження проходила в умовах карантинних обмежень (2 семестр 2019 – 2020 навчального року), виникає питання, чи вдалося в повній мірі реалізувати визначені педагогічні умови формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи? Чи можливо було організувати повноцінне створення трансмедійних проєктів під час дистанційного навчання?

4. Вважаємо, що поза увагою дослідниці залишились можливості технології трансмедіа в контексті самоосвітньої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва, хоча цей напрям наукового пошуку є надзвичайно

актуальним, особливо в сучасних умовах дистанційного навчання, спричиненого пандемією COVID-19.

9. Загальний висновок

Висловлені зауваження і побажання не знижують загальної високої оцінки проведеного дослідження. Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертація Орехової Валентини Володимирівни «*Формування трансмедійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва початкової школи*», є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне і прикладне значення, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також відповідає вимогам пунктів 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167), а її авторка – Орехова Валентина Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 013 Початкова освіта.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методики
музичної освіти, хорового співу і диригування
факультету мистецтв імені А. Авдієвського
НПУ імені М. П. Драгоманова

А. В. Козир

Підпис: *А. В. Козир*
« 06 » 10 20 20 р.